

בס"ד, כ"א טבת התשפ"ו

## זבחים קי"ח – מה הקריבו בגלגל, משכן שילה, שכינה בבנימין, ותקופות המשכן

### שאלות:

1. דדי רוצה להקריב קרבן פסח בבמת יחיד, זה אפשרי?

### המשך הברייתא, מה הקריבו בגלגל

הגמרא ממשיכה לדון בדעות התנאים בברייתא מהדף הקודם לעניין הקרבת קרבנות בבמות בזמן הגלגל.

- שיטת **ר' יהודה**: **ר' יהודה** אומר שהפסוק שממעט חובות ליחיד מהקרבה (מהפסוק "הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו") מתייחס רק לבמה קטנה (במת יחיד) והוא לא לומד את זה מהמילה 'איש' אלא מהמילה בעיניו. אבל בבמה גדולה (משכן גלגל) רשאי היחיד להקריב גם חובות.
- הגמרא **מקשה**: אם ככה למה נאמר "איש" בפסוק הזה, הרי גם את הלימוד שזר (שאינו כהן) יכול לעבוד בבמה קטנה לומדים מפסוק אחר? הגמרא **מתרצת**: שהמילה "איש" נדרשת כדי שלא נחשוב שכשחוזרים לעבודה בבמה הקטנה, נדרשת עבודת בכורות כמו שהיה בהתחלה, ולכן בא להשמיענו "איש" להכשיר את הזר.
- הגמרא **מקשה**: ששתי הדעות של **חכמים** בברייתא זהות לכאורה. **רב פפא מתרץ**: שההבדל ביניהן הוא בשאלה האם נסכים קרבו במדבר. **רש"י** מסביר שהגמרא מדייקת את זה מלשון **חכמים (ב')** בברייתא, כי הם לא היו צריכים בכלל להזכיר ציבור, אלא רק יחידים כי בזה הם חולקים על **רבי יהודה**. והם הזכירו ציבור כדי לחלוק על **חכמים (א')** בבמת ציבור. (**חכמים (ב')** סוברים שקרבו נסכים במדבר ולכן נסכים קרבים גם בבמת יחיד וגם בבמת ציבור בגלגל שאת זה באה לרבות פרשת נסכים בפרשת שלח לך. בעוד **שחכמים (א')** סוברים שלא קרבו נסכים במדבר ולכן לא קרבו בגלגל עד אחרי כיבוש וחילוק).
- שיטת **ר' שמעון**: **ר' שמעון** אומר שגם הציבור לא הקריב בבמה גדולה בגלגל אלא פסחים וחובות שקבוע להן זמן.
- **ר' שמעון** לומד את זה מהפסוק "וַיַּעֲשֵׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בַּגִּלְגָל" מלמד שרק חובות כעין פסח (שקבוע להם זמן) קרבים. הגמרא **מבררת**: **שחכמים** לומדים מהפסוק הזה הלכה שאמר **ר' יוחנן** משום **ר' בנאה**, שערל שנטמא בטומאת מת מקבל הזאה. הלימוד הוא שבגלגל חולשת הדרך, ישראל נימולו רק ב"א בניסן, ולא הספיקו להיטהר מטומאת מת בשתי הזאות (בשלישי ובשביעי) לפני הפסח, אלא כשהיו ערלים.
- שונה המשניות שנה ברייתא לפני **רב אדא בר אהבה** שאמרה, שהדבר היחיד ששונה בין במה גדולה לבמה קטנה הוא פסח וחובות שקבוע להן זמן, שאותם מקריבים בבמה הציבורית ולא בבמה הקטנה.
- **רב אדא בר אהבה** **הקשה** למה הברייתא מזכירה שהדבר היחיד ששונה בין במה גדולה לקטנה זה "פסח וחובות שקבוע להם זמן", הרי פסח כלול בחובות הקבועים? אלא צריך לפרש בברייתא (**רש"י**) שפסח בכלל לא קרב בבמת יחיד (כי אין פסח בנדבה). אבל חובות אחרים שקבוע להם זמן (כגון עולות) הוקרבו גם באופן עקרוני

בבמה קטנה, אבל היה הבדל בין במה גדולה לקטנה, שבבמה קטנה הם הוקרבו רק בנדבה (כמו עולות נדבה). אבל חטאות (כגון שעירי הרגלים) לא קרבו כלל בבמה גדולה (מפני שאין חטאת שבה בנדבה). ואי אפשר לפרש גם שהברייתא כללה מנחת חובה (כגון מנחת חביתין) שלעומתה מנחת נדבה קרבה בבמה, כי **רב אדא** סובר שאין מנחה בבמה).

2. בחפירות מול שילה מצאו עצמות של בהמות על צלע ההר, ועל הצלע האחורית לא, יש לזה הסבר?

### משכן שילה

המשנה אמרה שכשהגיעו למשכן שילה נאסרו הבהמות, ולמשכן שילה לא הייתה תקרה, אבל היו קירות של אבנים. הגמרא **מבררת** את המקורות למבנה הזה ואת הלכות אכילת הקדשים:

- כתוב אחד אומר "וּתְבַאֲהוּ בֵּית ד' שְׁלֵה", ומצד שני כתובים אחרים קוראים לו אוהל. ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן מתרץ: לא הייתה שם תקרה, אלא אבנים מלמטה (כבית) ויריעות מלמעלה (כאוהל). תקופה זו נקראת בתורה "מנוחה".

אכילת קדשים קלים ברואה שילה:

הגמרא **מבררת** את ההלכה שקדשים קלים היו נאכלים בתקופת שילה "בכל מקום הרואה את שילה":

- מקור א' (**ר' אושעיא ור' ינאי**): הפסוק "הַשְּׁמֶר לָךְ פֶּן תַּעֲלֶה עִלְתֶּיךָ בְּכֹל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה" מלמד שהקרבה אסורה בכל מקום, אבל אכילה מותרת בכל מקום שתראה. **ר' ינאי** מוכיח שמדובר רק על אכילה ולא על שחיטה מהפסוק "שֵׁם תַּעֲלֶה וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה", שמלמד שבמקום ההקרבה נעשות כל עבודות ההקרבה.
- מקור ב' (**ר' אבדימי בר חסא**): מהפסוק ביהושע (מְזַרְחָה תֹאנֶת שְׁלֵה - רש"י), שפירושו מקום שכל הרואה אותו מתאנח על אכילת קדשים שלו שבטלה.
- מקור ג' (**ר' אבהו**): מברכת יעקב ליוסף: "בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלֵי עֵין" – עין יוסף שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו (אשת פוטיפר), תזכה ותאכל קדשים קלים בשילה כמלא עיניו.
- מקור ד' (**ר' יוסי בר' חנינא**): מברכת משה ליוסף: "וְרִצּוֹן שִׁכְנֵי סָנָה" – עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל קדשים קלים "בֵּין הַשְּׁנוּאִין" (בין השבטים האחרים ששנאו אותו), כלומר: גם בגבולות נחלותיהם.

הגדרת גבולות הראייה:

- הברייתא אומרת: "רואה" פירושו רואה את כולו, ללא דבר מפסיק. על זה אמר ר' שמעון בן אליקום לר' אלעזר דוגמה: כמו המקום "בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּמַעוֹן" שמשם היו רואים את שילה ולא היה דבר מפסיק ביניהם. **ורב פפא** אמר: אפילו אם רואה מקצתו.
- **רב פפא** שואל אם אדם עומד ורואה, אבל יושב ואינו רואה – האם נחשב רואה? ור' ירמיה שואל לגבי עומד על גבי נחל ורואה, אך בתוכו אינו רואה. ושתי השאלות נותרו בתיקו.

3. האם הסנהדרין ישבה בנחלת שבט יוסף?

### השראת השכינה בחלק בנימין

**רב דימי** בשם **רבי** אומר שבשלושה מקומות שרתה שכינה על ישראל (שילה, נוב, גבעון ובית עולמים – נוב וגבעון נחשבים אחד): ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר "חֲפָף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכַן", כלומר שכל החפיפות (השראת שכינה) לא יהיו אלא בחלקו של בנימין.

○ **אביי** אמר את השמועה זו לפני **רב יוסף**, ו**רב יוסף** גער בו: "בן אחד היה לו לכייליל [אביו של **אביי**] ואינו מתוקן!", שהרי מהפסוקים עולה שמשכן שילה היה בחלק יוסף (למשל "וַיִּמָּאֵס בְּאֵהָל יוֹסֵף") ולא בחלק בנימין?

○ הגמרא מתרצת שייתכן שהשכינה הייתה בחלק בנימין והסנהדרין הגדולה הייתה בחלק יוסף, כמו שמצאנו בבית המקדש. **רב יוסף** מקשה שהנחלות בשילה לעומת בית המקדש הם רחוקות?

והגמרא מביאה את התירוץ של **ר' חמא בר' חנינא** שכמו ש"רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין" (ששם ישבו הסנהדרין), ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה. ככה גם בשילה רצועה יצאה מיוסף לבנימין, וזהו שאמר הפסוק "תִּאֲנַת שְׁלֵה" (צער), שגם עליה בנימין היה מצטער.

הגמרא אומרת שהמחלוקת הזו האם שילה היתה בבנימין, היא כמחלוקת תנאים לגבי פירוש הפסוק "חֲפָף עָלָיו": **שחכמים** סוברים שהכוונה רק מבית ראשון והלאה, כלומר לא לשילה. **ורבי** סובר שזה מתייחס לכל העולם הזה (כולל שילה), כלומר שילה בבנימין.

4. מאיפה יודעים שחלוקת הארץ לשבטים לקחה 7 שנים?

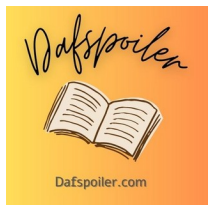
### תקופות המשכן

הגמרא מביאה ברייתא המונה את משך זמן קיום המשכנים:

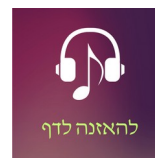
○ אהל מועד שבמדבר: 40 שנה חסר אחת (המשכן הוקם בשנה השניה).

○ אהל מועד שבגלגל: 14 שנה (7 שכבשו ו-7 שחלקו). הגמרא לומדת את זה מהגיל של כלב, שנשלח לרגל בגיל 40. כשהוא עבר את הירדן הוא היה בן 78 (40 שנים במדבר פחות שנתיים עד לשילוח המרגלים). כשהוא תבע את חלקו בחברון (לאחר הכיבוש), הוא אמר שהוא בן 85, מכאן 7 שנים לכיבוש. הגמרא אומרת שסביר להניח שגם חלוקת הארץ ארכה 7 שנים, או שיש הוכחה לכך שאלמלא היו ימי הכיבוש והחלוקה 14 שנה, קשה להבין את הפסוק ביחזקאל שמדבר על 14 שנה אחרי אשר הוכתה העיר שזה יצא בשנת היובל, חייבים לומר שהתחילו למנות יובלות לאחר עוד 7 שנים של חלוקה (כמו שמוכח ברש"י).

○ אהל מועד שבנוב וגבעון: 57 שנים. הגמרא מפרטת את חישוב 57 השנים (20+37): 20 שנה הארון היה בקרית יערים אחרי חורבן שילה והגליית הארון, עד שדוד העלה את הארון לירושלים (10 שנים שמלך שמואל לבדו, שנה שמלך שמואל ושאלו יחד, שנתיים שמלך שאלו לבדו, ו-7 שנים שמלך דוד בחברון). על כך ועוד 33 שנות מלכות דוד בירושלים ו-4 השנים עד שהתחיל שלמה לבנות את הבית, ובסך הכל מיום חורבן שילה ועד בניין הבית עברו 57 שנה.



הדף לע"נ  
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ  
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו



○ משכן שילה: 369 שנה. החישוב הזה הוא השלמה ל-480 שנה ליציאת מצרים עד בניית בית המקדש, אחרי שמורידים מהן את 40 שנות המדבר, 14 שנות כיבוש וחלוקה, ו-57 שנות נוב וגבעון.